

Llei electoral, l'equilibri impossible

Aprovar una llei electoral és un dels compromisos del pacte de govern de PSC, ERC i ICV. És un debat que va directament vinculat al de la reforma de l'organització territorial de Catalunya. Punts de vista i interessos electorals diferents entre els partits catalans fan difícil d'imaginar que s'arribi a un consens mínim que permeti redactar la llei electoral.

La redacció del nou Estatut de Catalunya deixa altres debats polítics en segon terme. Molt relacionada amb la reforma de l'ordenació territorial hi ha l'elaboració d'una llei electoral. Catalunya encara funciona amb un sistema electoral provisional des de les primeres eleccions democràtiques. L'acord de govern del Tinell, entre PSC, ERC i ICV-EUiA, preveu l'aprovació d'una llei electoral amb els criteris de respecte als "principis d'igualtat de vot de tots els electors" i també a la "diversitat territorial de Catalunya". Dit d'una altra manera, qui vulgui pot interpretar que el pacte es compromet a trobar una fórmula que sigui estrictament proporcional. Però també permet defensar el contrari, és a dir, interpretar que la futura llei electoral hauria de ponderar el territori, per reflectir la diversitat demogràfica de Catalunya. No és, doncs, una simple fórmula. Segons quina sigui finalment la redacció d'aquesta nova llei electoral, uns partits es poden veure més beneficiats que d'altres.

A grans trets, en un sistema estrictament proporcional, que no tingui present en absolut les diverses realitats demogràfiques de Catalunya, poden aconseguir una representació parlamentària superior a l'actual aquelles formacions polítiques amb una implantació territorial més concentrada a l'àrea de Barcelona i als grans nuclis urbans. Un creixement que aniria en detriment dels partits amb un suport més regular al territori, però amb menys penetració al cinturó de Barcelona. A la inversa, amb un sistema que ponderi el

territori, les formacions més beneficiades són les que tenen un vot més regular. Així, per exemple, en les dues darreres eleccions al Parlament de Catalunya, el 1999 i el 2003, CiU va aconseguir un nombre superior d'escons, malgrat que el PSC era la força més votada en nombres absoluts. Aquest fet ha permès que veiéssim com l'any 1999 el PSC va ser qui va qüestionar la victòria de la federació nacionalista i, en canvi, ara, hagi estat CiU qui es presenti com a candidatura guanyadora (perquè continua tenint més escons) tot i que ha hagut d'abandonar el Govern.

Aquestes situacions, però, no són anormals, i la major part de països democràtics tenen sistemes electorals que no són proporcionals al cent per cent, que ponderen la diversitat territorial per tal que totes les circumscripcions estiguin representades en les cambres legislatives. Així, per exemple, als EUA, la primera victòria de George W. Bush, sobre el llavors candidat demòcrata Al Gore, va ser possible malgrat tenir menys vots que el seu adversari.

Una fórmula provisional de 25 anys. La fórmula de Catalunya va quedar fixada transitòriament –i ja ha fet 25 anys– per l'Estatut del 1979. Les dificultats per establir un consens polític suficient ha donat pervivència a aquest model. Amb l'actual norma, s'estableix una relació de diputat – cens electoral molt baixa a les demarcacions de Tarragona, Lleida i Girona, i més alta a Barcelona. Així, el cost d'un diputat al Parlament de Catalunya per a Barcelona és de prop de

47.500 vots, mentre que a Lleida no arriba als 21.000. L'objectiu d'aquesta diferència és facilitar la representació de les tres circumscripcions demogràficament més petites (Girona, Tarragona i Lleida), davant la macrocircumscripció de la capital (Barcelona).

Val a dir que molt més desproporcionat és el sistema electoral espanyol, i ningú, de moment, no es planteja reformar-lo. Així, per exemple, un diputat al Congrés de Madrid en representació de Barcelona costa aproximadament 126.000 vots, mentre que un per Badajoz (Extremadura) costa 82.000 vots, o un per Guadalajara (Castella – la Manxa) val 46.000 vots, si arriba.

De manera que la falta de proporcionalitat del sistema electoral de Catalunya és relativa, ja que les diferències territorials són força petites, si es compara, per exemple, amb el model espanyol.

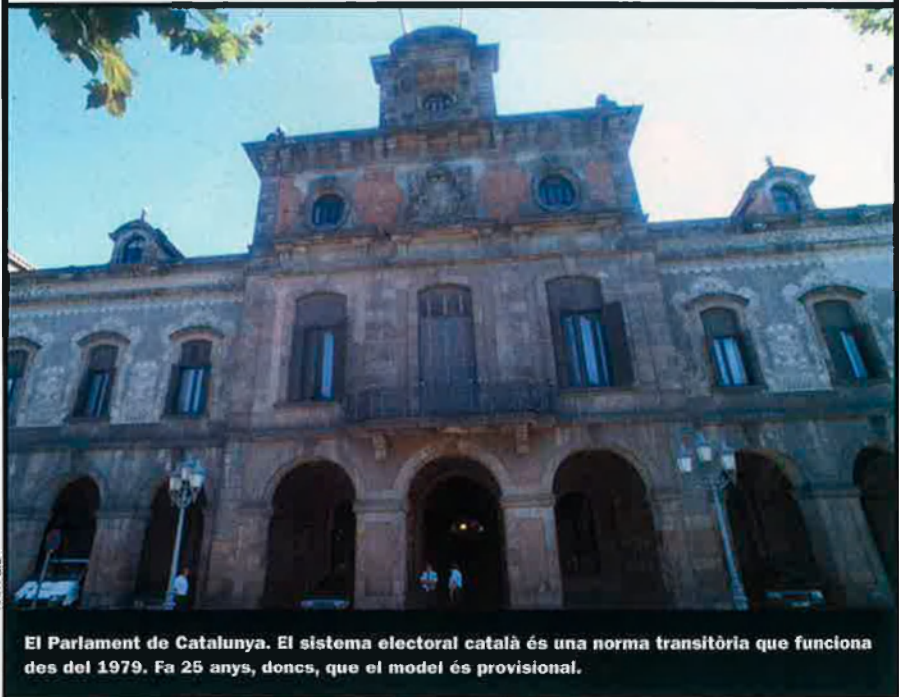
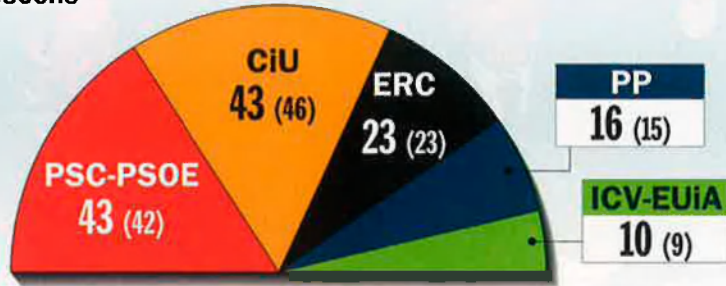
Les propostes dels partits. És lògic que darrere del debat de la llei electoral catalana hi hagi els interessos de cada formació, que mira de portar l'aigua al seu molí. Així, PSC i ICV, i en menor mesura el PP, coincideixen a demanar un sistema electoral proporcional, que elimini les diferències entre els representants territorials. Iniciativa es decanta cap a un model de circumscripció única que faria que un vot de Barcelona tingués el mateix pes que un de qualsevol població del Pirineu, per exemple.

En la mateixa línia se situa el PSC, tot i que proposa un sistema més camuflat sota la fórmula de doble urna. De fet, el PSC ja té una proposta articulada que va presentar als seus socis de Govern. Els socialistes catalans proposen un sistema amb dues urnes. La primera, com ara, serviria per votar els partits. Seria, però, corresponent a una circumscripció única per a tot Catalunya, i determinaria la distribució d'escons al Parlament. La segona urna, diferent per a cada territori (en aquest cas serien circumscripcions comarcals, per vegueria, o segons es decidís finalment), determinaria quins representants territorials integrarien la llista d'electes sorgida de la primera urna. És a dir, la correcció territorial no es produeix en el nombre d'escons totals assignats a cada partit, sinó en la procedència terri-

Circumscripció electoral única

Representació dels darrers resultats de les eleccions al Parlament català, seguint la distribució d'una única circumscripció electoral. Entre parèntesis, el nombre d'escons actuals.

135 escons

El Parlament de Catalunya. El sistema electoral català és una norma transitòria que funciona des del 1979. Fa 25 anys, doncs, que el model és provisional.

torial de dins dels representants de cada grup parlamentari.

La proposta dels socialistes catalans, tot i basar-se en una urna de representació territorial, té els mateixos efectes que un sistema purament proporcional, de circumscripció electoral única. Fins al moment, el PSC està disposat a debatre l'àmbit de la segona urna (comarcal o per vegueries, etc.), però, fins al moment, es mostra força tancat a acceptar altres fórmules no proporcionals.

CiU i ERC, en contra. Òbviament, CiU no comparteix en absolut la propos-

ta dels socialistes. Tot i no patir cap daltabaix, la formació nacionalista és la que en sortiria menys beneficiada, aparentment, d'un sistema com el que proposen els socialistes (vegeu el gràfic amb la distribució dels resultats electorals al Parlament si Catalunya fos una sola circumscripció).

Convergència i Unió fa una proposta de màxims per encarar una futura negociació. Proposa també un doble sistema d'elecció. A diferència del PSC, CiU defensa que cada una de les 41 comarques esculli directament un diputat. Per a la ciutat de Barcelona proposa l'elecció di-

A dalt, Maragall i Montilla es proclamen vencedors –en nombre de vots– de les últimes eleccions autonòmiques. A sota, Jordi Pujol i Artur Mas, triomfadors on nombre d'escons. En la majoria de sistemes electorals es poden produir aquesta mena d'empats tècnics.

recta de deu representants, per a la Vall d'Aran, dos i tres més que serien elegits pels catalans residents fora de Catalunya. Tot plegat suma 55 escons d'elecció directa. La resta, fins a 135 diputats, serien triats per un sistema proporcional, aplicat a cada una de les vegueries sortints de la futura reordenació territorial de Catalunya.

Amb aquesta proposta, la lluita pels diputats comarcals en gran part estaria protagonitzada per les dues forces polítiques majoritàries, que se'ls disputarien. I CiU tindria una situació avantatjada en

aquesta disputa, per la seva millor implantació comarcal.

Tot i això, CiU ja ha deixat entreveure la predisposició a rebaixar la seva proposta i poder arribar a un acord, especialment amb ERC, que tampoc vol un sistema estrictament proporcional.

ERC, qui menys varia. La proposta d'ERC tampoc no coincideix amb la defensada pels socialistes catalans. Inicialment, els independentistes proposen mantenir l'actual fórmula electoral, però adaptant-la al nou sistema d'ordenació

territorial. De manera que per comptes de quatre circumscripcions (que corresponen a les actuals províncies), es passaria a les set (corresponent a les vegueries previstes). Algunes fonts pròximes a la formació no tanquen les portes a la possibilitat d'obrir la negociació per establir també un sistema de doble elecció, un de territorial per circumscripcions-vegueries i un altre d'àmbit autonòmic. En cap cas, però, ERC acceptaria un sistema de circumscripció electoral única exclusivament, sense cap correcció territorial. Val a dir, però, que amb els resultats de les passades eleccions al Parlament català, si es computessin en una sola circumscripció, els republicans no veurien modificada la seva representació. I és que aquesta formació també, com és el cas de CiU, té una implantació comarcal més homogènia. Però, alhora, ha aconseguit, en el darrer cicle electoral, créixer en l'àrea metropolitana de Barcelona. En canvi, ERC veuria com es reforcen PSC, ICV i PP, gràcies a un lleuger debilitament de CiU. De manera que els republicans no podrien formar alternatives al Parlament català i perdrien part de la seva capacitat política.

No remenar gaire. Alguns partits que estaven a l'oposició, però que ara han accedit al Govern, havien vist en la reivindicació d'una llei electoral nova una manera d'afavorir una victòria davant l'incombustible Jordi Pujol. Ara, però, es comença a veure que un canvi de la norma potser matisarà el mapa electoral català, però no propiciarà grans canvis. Tot i això, en un moment de reubicació en el context polític actual català (de les forces de govern i de les d'oposició), qualsevol matís pot repercutir en el futur polític de cada una de les formacions. De manera que és difícil imaginar que cap força política accepti un sistema que pugui posar en perill el seu desenvolupament electoral. Amb l'actual sistema, qui volia atènyer al Govern ja ho ha aconseguit. I els que el van perdre, el poden recuperar. No seria estrany que la major part dels partits acabin pensant: per què empitjorar el que ja funciona, encara que a mitges?

Enric Rimbau